

Maladaptácia v seniorskom veku v kontexte preventívnych opatrení

PhDr. Iveta Ondriová, PhD., PhDr. Terézia Fertalová, PhD.

Katedra ošetrovateľstva, Fakulta zdravotníckych odborov PU v Prešove

Starnutie človeka je prirodzený, nepretržitý a nezvratný proces, pri ktorom dochádza k zmenám organizmu v závislosti od pôsobenia mnohých vonkajších a vnútorných faktorov. Otázky starnutia a postavenia seniorov v spoločnosti sa stávajú trvale aktuálnymi v rovine ekonomickej, psychologickkej, etickej, kultúrnej, zdravotno-sociálnej, ale aj filozofickej. Ide tu o potrebu cieľavedome podporovať zdravie, ale tiež zabezpečiť choré a závislé osoby, o potrebu zlepšiť ich zdravotný stav a možnosti fungovania v spoločnosti, o ponúknutie prozdravotných programov a o snahu predĺžiť ich aktívny vek.

Kľúčové slová: staroba, adaptácia, maladaptácia, preventívne opatrenia.

Maladaptation in the elderly in the context of preventive measures

Human aging is a natural, continuous, and irreversible process, during which changes in the organism occur depending on the action of many external and internal factors. The issues of aging and the position of seniors in society are becoming permanently relevant at the economic, psychological, ethical, cultural, health-social, and philosophical levels. This is about the need to promote health purposefully, but also to provide for sick and dependent people, about the need to improve their health status and the possibilities of functioning in society, about offering health programs, and about the effort to extend their active age.

Key words: old age, adaptation, maladaptation, preventive measures.

Úvod

Aktívny prístup k zdraviu u seniorov sa v súčasnosti stáva nielen celospoločenskou, ale aj individuálnou zodpovednosťou. Seniori zostávajú až do neskorého veku individuálne osobnosti – sami sebou, a preto sa líšia vo svojej zdatnosti, v životných podmienkach, potrebách a nárokoch.

K **rizikám seniorskej populácie** patrí:

- pauperizácia (ekonomické zbedačovanie) znemožňujúca uspokojiť potreby primerané danej spoločnosti,
- ageizmus (veková diskriminácia),
- segregácia (vytesňovanie, nedobrovoľný život mimo spoločnosti),
- generačná intolerancia (pracovné príležitosti, vedúce pozície, bývanie),

- predsudky, napr. preceňovanie chorobnosti a poklesu funkčnej zdatnosti v starobe, apriórne podozrenie z prítomnosti diskreditujúcich postihnutí (demencia), podceňovanie liečiteľnosti zdravotných ťažkostí a potreby vekovej modifikácie zdravotných a iných služieb,
- maladaptácia na starnutie a s tým spojená zmena sociálnych úloh (penzionovanie), osamelosť (zvlášť spojená s ovdovením), rýchly vývoj spoločnosti, zastarávanie technologických znalostí, strata konkurencieschopnosti na trhu práce, zhoršenie orientácie (1, 2).

Adaptácia v starobe

Adaptácia je základnou vlastnosťou živých organizmov. U každého jedinca je indi-

DECLARATIONS:

Declaration of originality:

The manuscript is original and has not been published or submitted elsewhere.

Ethical principles compliance:

The authors attest that their study was approved by the local Ethical Committee and is in compliance with human studies and animal welfare regulations of the authors' institutions as well as with the World Medical Association Declaration of Helsinki on Ethical Principles for Medical Research Involving Human Subjects adopted by the 18th WMA General Assembly in Helsinki, Finland, in June 1964, with subsequent amendments, as well as with the ICMJE Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly Work in Medical Journals, updated in December 2018, including patient consent where appropriate.

Conflict of interest:

Not applicable.

Consent for publication:

Not applicable.

Cit. zkr.: Med. Praxi. 2024;21(5):285-288

<https://doi.org/10.36290/med.2024.035>

Článek přijat redakcí: 4. 7. 2024

Článek přijat k tisku: 5. 9. 2024

PhDr. Iveta Ondriová, PhD.

iveta.ondriova@unipo.sk